

JUSTITSMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Dato: 24. maj 2018
Kontor: Task Force for Tværgående Beredskabsinitiativer
Sagsbeh: Mads Møller Langtved
Sagsnr.: 2018-10-0228
Dok.: 739415

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT til Folketingets Europaudvalg

Kommissionens meddelelse om ”Bekæmpelse af desinformation på internettet: en europæisk tilgang”

KOM(2018) 236 Endelig

Nyt notat.

1. Resumé

Kommissionen fremsatte den 26. april 2018 en meddelelse om ”Bekæmpelse af desinformation på internettet: en europæisk tilgang”. Meddelelsen fastlægger Kommissionens syn på udfordringerne med desinformation på internettet, de overordnede principper og målsætninger, der bør ligge til grund for bekæmpelse heraf samt en række specifikke foranstaltninger, som Kommissionen har til hensigt at træffe.

Meddelelsen er blevet til på baggrund af en længere proces, herunder høring af borgere og andre interessenter. En særligt nedsat ekspertgruppe på højt niveau har bidraget til arbejdet.

Regeringen er overordnet positiv over for de tiltag og initiativer, der skitseres i Kommissionens meddelelse.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

2. Baggrund

Kommissionen fremsatte den 26. april 2018 meddelelse om ”Bekæmpelse af desinformation på internettet: en europæisk tilgang.”

Meddelelsen skal ses på baggrund af de øvrige initiativer, som er blevet taget i EU-regi igennem de seneste år. I foråret 2015 blev der på bl.a. dansk foranledning taget initiativ til oprettelsen af East StratCom Task Forcen. På Det Europæiske Råds møde den 20. marts 2015 opnåedes enighed om behovet for at udfordre Ruslands igangværende misinformationskampagner, og i juni 2015 blev der fremlagt en EU-handlingsplan for strategisk kommunikation, hvor Task Forcen fik en central rolle.

I juni 2017 vedtog Europa-Parlamentet en beslutning, hvori parlamentet opfordrede Kommissionen til ”at foretage en dybtgående analyse af den aktuelle situation og de retlige rammer vedrørende falske nyheder og undersøge muligheden for et lovgivningsmæssigt indgreb for at begrænse formidlingen og udbredelsen af fejlagtigt indhold”. I marts 2018 erklærede Det Europæiske Råd, at ”sociale netværk og digitale platforme skal garantere en gennemsigtig praksis og fuld beskyttelse af borgeres privatliv og personoplysninger”.

Meddelelsen om bekæmpelse af desinformation på internettet er blevet udarbejdet i forlængelse af, at Kommissionen i slutningen af 2017 nedsatte en ekspertgruppe på højt niveau, som fremlagde sin rapport den 12. marts 2018. Samtidig iværksatte Kommissionen også en bred offentlig høringsproces bestående af onlinespørgeskemaer, strukturerede dialoger med relevante interesseparter og en Eurobarometerundersøgelse, der dækkede alle 28 medlemsstater.

3. Formål og indhold

Meddelelsen fastlægger Kommissionens syn på udfordringerne med desinformation på internettet, de overordnede principper og målsætninger, der bør ligge til grund for bekæmpelse heraf, samt en række specifikke foranstaltninger, som Kommissionen har til hensigt at træffe.

Kommissionen fastslår, at fire overordnede principper og målsætninger bør danne grundlaget for bekæmpelsen af desinformation:

- 1) Større gennemsigtighed

- 2) Mangfoldighed af information bør fremmes
- 3) Informationers troværdighed bør fremmes
- 4) Inklusive løsninger

I Kommissionens meddelelse præsenteres fem indsatsområder for bekæmpelsen af desinformation, jf. pkt. 3.1-3.5 nedenfor. Det fremgår af meddelelsen, at tiltagene bl.a. supplerer den øgede beskyttelse, der ligger i databeskyttelsesforordningen, som finder anvendelse fra den 25. maj 2018.

Det anføres, at meddelelsen ikke berører igangværende tiltag vedrørende ulovligt indhold, herunder terrorrelateret onlineindhold eller materiale vedrørende seksuelt misbrug af børn.

3.1. Et mere gennemsigtigt, troværdigt og ansvarligt onlineøkosystem

Kommissionen præsenterer en række indsatser, som vedrører onlineplatforme, styrkelse af faktatjek, større ansvarlighed på internettet samt udbredelse af nye teknologier, jf. pkt. 3.1.1-3.1.4 nedenfor.

3.1.1. Onlineplatforme skal reagere hurtigt og effektivt for at beskytte brugere mod desinformation

Kommissionen konstaterer, at onlineplatformene ikke har formået at skabe tilstrækkelig gennemsigtighed i forhold til politisk markedsføring og sponsoreret indhold. Kommissionen opfordrer til, at alle platforme øger bestræbelserne på at bekæmpe desinformation, herunder ved lukning af falske konti, og at selvregulering kan bidrage hertil, hvis den gennemføres effektivt og konsekvent.

Kommissionen støtter på den baggrund udarbejdelsen af et ambitiøst adfærdskodeks, som forpligter onlineplatforme og reklameindustrien. Adfærdskodekset bygger på de nøgleprincipper, der blev foreslået af ekspertgruppen på højt niveau. Kommissionen vil indkalde til et multiinteressentforum om desinformation, der skal udarbejde et egentligt EU-kodeks om desinformation, der offentliggøres senest i juli 2018.

Parallelt hermed vil Kommissionen iværksætte en undersøgelse af, om der findes EU-regler, der kan anvendes, og af mulige huller i identifikationen af sponsoreret onlineindhold.

3.1.2. Styrkelse af faktatjek, den kollektive viden og kapaciteten til at overvåge desinformation

Kommissionen anfører, at faktatjekkeres troværdighed afhænger af deres uafhængighed, og hvorvidt de overholder strenge etiske regler og regler om gennemsigtighed.

På den baggrund vil Kommissionen støtte, at der oprettes et uafhængigt europæisk netværk af faktatjekkere, der skal fastlægge fælles arbejdsmetoder, udveksle bedste praksis, arbejde for at opnå bredest mulig tilslutning i hele EU og deltage i fælles faktatjek og dertil relaterede aktiviteter.

Derudover vil Kommissionen oprette en sikker europæisk onlineplatform om desinformation, der skal støtte det uafhængige europæiske netværk af faktatjekkere og relevante akademiske forskere.

3.1.3. Større ansvarlighed på nettet

Kommissionen ønsker, at kilderne til desinformation kan identificeres, og ønsker derfor at sikre sporbarheden i hele udbredelsesprocessen af desinformation. Kommissionen støtter således fortsat udbredelsen af Internet Protocol version 6, der gør det muligt at tildele én enkelt bruger pr. IP-adresse, ligesom Kommissionen vil fortsætte sine bestræbelser på at forbedre systemerne for domænenavne og IP WHOIS, bl.a. ved at gøre oplysningerne i disse systemer mere tilgængelige og nøjagtige.

3.1.4. Udnyttelse af nye teknologier

Kommissionen vil arbejde aktivt på området for nye teknologier, herunder gennem initiativet om den næste generation af internet. Nye teknologier omfatter bl.a. kunstig intelligens og kognitive algoritmer.

Derudover vil Kommissionen gøre fuldt brug af EU's støtteprogram for forskning og innovation (Horisont 2020) til at understøtte disse teknologier.

3.2. Sikre og modstandsdygtige valgprocesser

Det er Kommissionens opfattelse, at der bør være særligt fokus på sikre valgprocesser, da de er grundlaget for demokratiet. Kommissionen har i lyset af det kommende valg til Europa-Parlamentet i 2019 i en henstilling af

18. februar 2018 tilskyndet de kompetente nationale myndigheder til at identificere bedste praksis i forhold til identifikation, afbødning og styring af risici i forbindelse med afviklingen af valget fra cyberangreb og desinformation. En række initiativer skal sikre dette, herunder øget dialog mellem medlemsstaterne.

3.3. Fremme af uddannelse og mediekendskab

Kommissionen fastslår, at den livslange oparbejdelse af kritiske og digitale kompetencer især blandt de unge er afgørende for at værne samfundet bedre mod desinformation. En række initiativer skal sikre dette.

Blandt disse initiativer kan det fremhæves, at Kommissionen støtter, herunder gennem programmet Erasmus+, en række initiativer vedrørende internetsikkerhed, onlinetrivsel og digitale færdigheder, der har til formål at fremme borgernes – navnlig de unges – kritiske bevidsthed i forbindelse med den digitale verden, hvilket igen er med til at styrke mediekendskabet.

Derudover opfordrer Kommissionen medlemsstaterne til at finde ressourcer til og i deres uddannelsespolitikker at inkludere digitalt borgerskab, mediekendskab, udviklingen af evnen til kritisk tænkning i forbindelse med deltagelse i onlinemiljøer samt oplysningsaktiviteter om desinformation og forstærkningen af desinformation på internettet.

3.4. Støtte til kvalitetsjournalistik som grundelement i et demokratisk samfund

Kommissionen konstaterer, at kvalitetsjournalistik og -medier – herunder de offentlige medier – spiller en vigtig rolle for adgangen til mangfoldig information af høj kvalitet.

Der henvises bl.a. til en snarlig ændring af EU's regler om ophavsret, der skal sikre en mere retfærdig indtægtsfordeling. Ligeledes peges på vigtigheden af den offentlige støtte til public service-medier.

Endelig vil Kommissionen også undersøge mulighederne for at øge finansiering til støtte for initiativer, der fremmer mediefrihed og pluralisme, samt nyhedsmedier og journalistik af høj kvalitet, herunder færdigheder, uddannelse for journalister, nye teknologier til brug på redaktionerne og data-drevne samarbejdsplatforme.

3.5. Bekæmpelse af indefrakommende og udefrakommende desinformationsstrusler ved hjælp af strategisk kommunikation

Kommissionen peger på, at de offentlige myndigheders kommunikation og oplysningskampagner er en integreret del af kampen mod desinformation. EU oprettede allerede i 2015 East StratCom Task Force, ligesom der er oprettet en EU-enhed for analyse af og udveksling af oplysninger om hybride trusler i 2016 (EU Hybrid Fusion Cell).

Kommissionen vil i samarbejde med Tjenesten for EU's Optræden Udadtil styrke sin strategiske kommunikation yderligere. Derudover vil man undersøge mulighederne for sammen med medlemsstaterne at udvikle den strategiske kommunikation og andre mekanismer med henblik på at opbygge modstandsdygtighed og bekæmpe eventuelle kampagner.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Der foreligger på nuværende tidspunkt ikke udtalelser eller andre tilkendegivelser fra Europa-Parlamentet.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant, da der ikke er tale om et lovgivningstiltag.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige, statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller erhvervs-mæssige konsekvenser.

8. Høring

Kommissionens meddelelse er sendt i høring i EU-specialudvalget for Konkurrenceevne, Vækst og Forbrugerspørgsmål samt EU-specialudvalget for politimæssigt og retligt samarbejde. Høringsfristen er fastsat til den 1. juni 2018. Høringssvarene vil blive oversendt, så snart de foreligger, enten ved et revideret grund- og nærhedsnotat eller et samlenotat.

9. Andre landes kendte holdninger

Der er endnu ikke konkret kendskab til andre landes officielle holdninger til Kommissionens meddelelse.

10. Regeringens (foreløbige) generelle holdning

Fra dansk side er man generelt positiv over for meddelelsen.

Regeringen er enig i Kommissionens overordnede beskrivelse af omfanget og årsagerne til desinformation. Udbredelsen af navnlig sociale medier har gjort det muligt at sprede desinformation i et større omfang og med større hastighed end tidligere, hvilket også skal ses i sammenhæng med, at en voksende del af befolkningen i dag primært tilgår nyheder mv. gennem de sociale medier.

Regeringen er også enig med Kommissionen i, at desinformationskampagner (påvirkningskampagner) vil kunne så mistillid og skabe spændinger i samfundet, hvilket kan påvirke den politiske beslutningsproces, fordi kampagnerne forvrænger den offentlige meningsdannelse. I den forbindelse bemærkes, at Forsvarets Efterretningstjeneste i sin seneste efterretningsbaserede risikovurdering for 2017 har anført, at påvirkningskampagner udgør en stigende trussel mod Danmark. Det bemærkes, at regeringen også har nedsat en tværministeriel task force til imødegåelse af påvirkningskampagner.

På den baggrund er det regeringens opfattelse, at der er behov for, at der på såvel nationalt som europæisk plan arbejdes på fælles initiativer og tiltag. Derfor er regeringen overordnet enig i den fælleseuropæiske tilgang til problemet, der skitseres i Kommissionens meddelelse, herunder særligt det forhold, at der er tale om en yderst kompleks problemstilling, og at der ikke findes én enkelt løsning, som kan tage hånd om alle udfordringerne ved desinformation og desinformationskampagner. Der er derfor behov for en række forskelligartede indsatser på de områder, der er beskrevet i Kommissionens meddelelse. Eventuelle initiativer bør ikke skabe urimelige byrder for erhvervslivet eller opstille unødige barrierer for innovation og vækst i den digitale økonomi.

Regeringen er endelig enig med Kommissionen i, at medlemsstaterne af hensyn til ytringsfriheden og mediefriheden skal afstå fra indblanding og censur og sikre et miljø, der er gunstigt for en inkluderende og pluralistisk

offentlig debat. Samtidig skal det understreges, at lovligt indhold er beskyttet af ytringsfriheden, selv om det kan være skadeligt, og at det derfor skal behandles på en anderledes måde end ulovligt indhold. I forhold til ulovligt indhold på internettet henvises der til Kommissionens henstilling af 1. marts 2018 om foranstaltninger til effektiv bekæmpelse af ulovligt indhold på nettet.

Det bemærkes i den forbindelse, at regeringen sammen med et bredt flertal af Folketingets partier den 13. december 2017 nedsatte en ytringsfrihedskommission, som bl.a. skal vurdere ytringsfrihedens rammer og generelle vilkår i Danmark. Nærmere overvejelser om initiativer vedrørende regulering af indholdet på de sociale medier bør afvente resultatet af ytringsfrihedskommissionens arbejde.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt for Folketingets Europaudvalg.